

**Competentieprofiel
Onderwijsondersteuner niveau 2
(rudimentaire versie)**

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
Inleiding	4
Beroepsbeschrijving	5
Kerntaken van het beroep	7
Beroepscompetenties met succescriteria	11

Voorwoord

In december 2007 verzoekt Staatssecretaris Van Bijsterveldt aan het LPBO om haar uiterlijk op 1 februari 2008 een rudimentair competentieprofiel van de onderwijsondersteuner niveau 2 aan te reiken. Dit rudimentaire competentieprofiel moet een basis bieden voor te starten pilots *Associate degree* aan de hbo-lerarenopleidingen voor leraren VO/BVE. Calibris en SBL is verzocht dit rudimentaire competentieprofiel te ontwikkelen, binnen de vier volgende randvoorwaarden:

- het rudimentair competentieprofiel moet richting geven aan de inrichting van een *Associate degree*-programma;
- er dient afstemming plaats te vinden met de HBO-raad en PAEPON;
- in de ontwikkeling van het rudimentaire competentieprofiel moet aansluiting worden verzocht met de eisen die het LPBO heeft gesteld aan het hogere niveau van onderwijsondersteuning (zie pagina 31 van het rapport 'Beroep onderwijsondersteuner');
- het rudimentaire competentieprofiel moet bruikbaar zijn voor de verdere uitwerking naar een definitief competentieprofiel en daarbij passende bekwaamheidseisen.

Het LPBO stelt de volgende eisen aan het tweede niveau van onderwijsondersteuning:

- de werkzaamheden houden verantwoordelijkheid in voor de leerresultaten van de leerling binnen de eigen programmaonderdelen. Over deze resultaten wordt intern verantwoording afgelegd;
- de werkzaamheden hebben een hoge complexiteit, omdat binnen de eigen, pedagogisch-didactische taakuitvoering voortdurende bijsturing nodig is en nieuwe oplossingen gezocht moeten worden, gericht op het optimaliseren van het leren van leerlingen/deelnemers;
- de werkzaamheden worden zelfstandig uitgevoerd, binnen de randvoorwaarden van het onderwijsleerproces zoals vastgesteld door de leraar, leraren, het team of de directie;
- het merendeel van de werkzaamheden is pedagogisch-didactisch van aard en omvat verschillende deeltaken uit en rondom het onderwijsleerproces;
- de werkzaamheden vragen om een bepaalde mate van specialisme, die beroepsinhoudelijk, vakmatig of didactisch is.

Het onderhavige document is versie 1.0 van het rudimentaire competentieprofiel van de onderwijsondersteuner niveau 2.

22 januari 2008
Calibris, Hanny Vroom
SBL, Frank Jansma

Inleiding

De onderwijsondersteuner niveau 2 werkt bij de uitvoering van zijn taken zelfstandig in het onderwijsleerproces en met een eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van de inhoud en de vorm daarvan. Zijn/haar zelfstandigheid is wel ingekaderd binnen de lijnen van het curriculum waarvoor het lerarenteam eindverantwoordelijk is. De leraar is en blijft leidend ten aanzien van het primaire proces. De onderwijsondersteuner niveau 2 onderscheidt zich in zelfstandige verantwoordelijkheid binnen het primaire proces van de onderwijsondersteuner niveau 1, die altijd onder verantwoordelijkheid van de leraar bijdraagt aan het onderwijsleerproces. Een tweede belangrijk verschil dat daarmee samenhangt is dat de onderwijsondersteuner niveau 2 altijd een zekere specialisatie heeft in een vak/leergebied en dus ook in samenhang daarmee pedagogisch didactisch verder gespecialiseerd is. Juist wat betreft dit vak/leergebied worden vakinhoudelijk en pedagogisch/didactisch eisen aan de onderwijsondersteuner niveau 2 gesteld die opleidings/kwalificatie elementen op HBO-niveau noodzakelijk maken.

Het werk van de onderwijsondersteuner niveau 2 lijkt in uitvoerende zin in veel opzichten op dat van de leraar. Een kenmerkend verschil met de leraar wordt in de uitvoering van het onderwijs zichtbaar waar bij leerlingen/deelnemers bijvoorbeeld leerproblemen of problemen in de schoolloopbaan ontstaan en geïndividualiseerde aanpassingen in het leerplan noodzakelijk zijn. De onderwijsondersteuner niveau 2 moet die adequaat signaleren, maar zal vaak de hulp van de leraar nodig hebben om een doelmatige aanpak te realiseren. Dit heeft te maken met verschillen in het kennisniveau tussen leraar en onderwijsondersteuner niveau 2. Waar van de onderwijsondersteuner niveau 2 verwacht mag worden dat hij de onderwijsinhouden beheerst die aan de orde zijn, moet van de leraar verwacht worden dat hij overzicht heeft over het totale curriculum van vak/leergebied en dat moet kunnen uitleggen en verantwoorden in referentie aan de maatschappelijke bedoelingen van het onderwijs en de wetenschappelijke verantwoording van de onderwijsinhouden. Op basis van die meer omvattende en dieper gaande kennis heeft de leraar ook een zwaardere rol in de kwaliteitszorg. Een kenmerkend verschil daar is, dat de leraar eindverantwoordelijk is voor het curriculum. Van de onderwijsondersteuner niveau 2 mag verwacht worden dat hij/zij het leerplan mede ontwikkelt, van de leraar moet worden verwacht dat hij het curriculum kan ontwerpen en (in samenwerking met collega's) onderzoeksmatig kan verbeteren en zelfstandig kan optreden in die dimensie van kwaliteitszorg, ten aanzien van zijn of haar vak/leergebied.

Beroepsbeschrijving	
Beroepscontext/ werkzaamheden	<p>De onderwijsondersteuner niveau 2 werkt in een onderwijsinstelling voor voortgezet onderwijs (VO), dan wel een instelling voor Beroepsonderwijs en Volwassenen Educatie (BVE). De werkzaamheden van de onderwijsondersteuner niveau 2 vinden meestal plaats in teamverband en zijn primair gericht op het mede realiseren van het onderwijsleerproces.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 kan werken met verschillende groepen leerlingen/deelnemers van verschillende leerjaren en in verschillende settings binnen het voortgezet onderwijs en Beroepsonderwijs en Volwassen Educatie.</p> <p>De werkzaamheden van de onderwijsondersteuner niveau 2 richten zich op het uitvoeren van taken rondom en binnen het primaire proces. Binnen de werkzaamheden is aandacht voor ICT-taken.</p> <p>Taken binnen het primaire proces (toezicht, (bege)leiden, voorbereiden en uitvoeren van curriculumonderdelen), bijvoorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - lessen(cycli) en lesonderdelen voorbereiden - instrueren en begeleiden van leerlingen/deelnemers bij hun leertaken; - scheppen van een goed pedagogisch/didactisch klimaat; - zorgen voor een ordelijk en overzichtelijk verloop van het onderwijsleerproces; <p>leveren van een praktische en inhoudelijke bijdrage aan het onderwijsleerproces;</p> <p>eerstelijns contacten met leerlingen/deelnemers onderhouden, alsook in voorkomende gevallen met ouders;</p> <p>Taken rondom het primaire proces (organisatorische-, ontwikkel- en toezichtstaken), bijvoorbeeld</p> <ul style="list-style-type: none"> - (mede) ontwikkelen van onderdelen van het onderwijsleerproces (binnen de kaders van het curriculum) - (mede) organiseren van het primaire proces; - beheer en organisatie van (school)activiteiten; . - (laten) uitvoeren van de administratieve taken behorend bij het primaire proces.
Rol en verantwoordelijkheden	<p>De onderwijsondersteuner niveau 2 heeft een zelfstandige uitvoerende rol in de voorbereiding, organisatie en uitvoering van het primaire proces, binnen de kaders van het leerplan.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 is als lid van het team verantwoordelijk voor zijn/haar eigen taak en werkt met eigen verantwoordelijkheid en taakstelling.</p>
Complexiteit	<p>Gegeven het feit dat het werk alle doeldimensies van het primaire proces en het werken met alle organisatievormen daarvan betreft</p>

	(individuele leerlingen/deelnemers, klassen en groepen, binnen en mogelijk ook buiten de school), is er zowel in de voorbereidend als uitvoerend niveau sprake van een behoorlijke complexiteit.
Typerende beroepshouding	De onderwijsondersteuner niveau 2 is mensgericht, sociaalcommunicatief, flexibel, initiatiefrijk en zelfstandig. Creativiteit en vindingrijkheid zijn wenselijk.

Kerntaken van het beroep

1. (Mede)ontwikkelen, voorbereiden en uitvoeren van curriculumonderdelen van een vak/leergebied.
2. Uitvoeren van taken rondom het primaire proces.
3. Uitvoeren van organisatie- en professiegebonden taken.

Kerntaak 1 De onderwijsondersteuner niveau 2 ontwikkelt (mede), bereidt voor en voert onderdelen van het curriculum van een vak/leergebied uit.	
Werkproces	Vorbereiden van zijn/haar uitvoering van curriculumonderdelen; instrueren en begeleiden van leerlingen/deelnemers in het onderwijsleerproces; observeren en diagnosticeren van werkwijze en resultaten van leerlingen/deelnemers; signaleren van leer- en schoolloopbaanproblemen van leerlingen/deelnemers; bijstellen van onderwijsaanpakken (vaak met hulp van de leraar); evalueren van de uitvoering van samenhangende onderdelen van het curriculum.
Kernopgaven	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor een pedagogisch, inhoudelijk en didactisch adequate invulling van het onderwijsleerproces; - In algemene zin, zorg voor passend onderwijs - Zorg voor een balans tussen sturing (door de onderwijsondersteuner) en zelfsturing (door de leerling/deelnemer) op zowel pedagogisch als vakinhoudelijk/didactisch; als organisatorisch vlak; - Eigen grenzen bewaken.

Kerntaak 2 De onderwijsondersteuner niveau 2 voert taken uit rondom het primaire proces.	
Proces	<p>De onderwijsondersteuner niveau 2 voert taken uit op het gebied van onderwijsontwikkeling, organisatie en toezicht.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2:</p> <ul style="list-style-type: none"> - neemt deel aan werkzaamheden ten behoeve van de ontwikkeling van curriculumonderdelen voor een vak/leergebied. - zorgt in algemene zin voor een adequaat voorbereide leeromgeving, voor zover hij/zij daarvoor zelf verantwoordelijk is. - zorgt in algemene zin voor een adequate organisatie en administratie behorende bij zijn/haar taakstelling. - werkt mee aan de voorbereiding en uitvoering van evenementen en (buiten)curriculaire activiteiten; - neemt deel aan toezichthoudende taken.
Kernopgaven	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor een krachtige leeromgeving. - Zorg voor een goed en doorzichtig verloop van processen. - Omgaan met tijdsdruk en beperkte middelen.

Kerntaak 3 De onderwijsondersteuner niveau 2 voert organisatie- en professiegebonden taken uit	
Proces	<p>De onderwijsondersteuner niveau 2 werkt samen met collega's en neemt deel aan voor zijn/haar functie relevante overlegvormen.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 voert taken uit op het gebied van beleid en beheer die aan hem/haar worden toegewezen.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 bouwt en onderhoudt een actief netwerk van contacten binnen en buiten de organisatie voor zover die van belang zijn voor zijn/haar taakstelling.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 neemt deel aan de systematiek van kwaliteitszorg in de onderwijsinstelling.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 reflecteert op de eigen werkzaamheden en de organisatie van het werk en evalueert deze; hij/zij vraagt en geeft daarbij relevante feedback; hij/zij vertaalt bevindingen indien daartoe aanleiding is naar gewenste veranderingen in de aanpak van het werk, in overleg met de leraar.</p> <p>De onderwijsondersteuner niveau 2 werkt planmatig (POP/PAP) aan onderhouden en ontwikkelen van de eigen deskundigheid (vakliteratuur, bij- en opscholing, enz.) en de professionalisering van het beroep (visieontwikkeling beroepsuitoefening / activiteiten tbv beroepsgroep).</p>
Kernopgaven	<ul style="list-style-type: none"> - Zorg voor een professionele onderwijsorganisatie (cultuur en werkprocessen). - Zorg voor het onderhouden en ontwikkelen van de eigen professionaliteit.

Beroepscompetenties	
1	Interpersoonlijke competentie
2	Pedagogische competentie
3	Didactische competentie
4	Organisatorische competentie
5	Competentie op het gebied van samenwerken met collega's
6	Competentie op het gebied van samenwerken met omgeving
7	Competentie op het gebied van reflectie en professionele ontwikkeling

Beroepscompetenties met succescriteria	
Nr. 1 Interpersoonlijke competentie	
<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze leerlingen/deelnemers te leiden en te begeleiden, zodat het onderwijs/leerproces optimaal verloopt.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none"> 1. Stemt zijn/haar communicatie af op de doelgroep en de situatie. 2. Stemt zijn/haar gedrag af op de doelgroep en de situatie. 3. Past communicatietechnieken toe. 4. Is bekend met verschillende sociaal-culturele achtergronden van leerlingen/deelnemers en houdt daar rekening mee. 5. Herkent en hanteert aspecten in de communicatie en de omgang die voor het opbouwen en onderhouden van een vertrouwensrelatie van belang zijn. 6. Beoordeelt het effect van eigen gedrag binnen de vertrouwensrelatie 7. Reflecteert op het eigen interpersoonlijk handelen.
<i>Resultaat</i>	Een goede en coöperatieve sfeer tussen de onderwijsondersteuner niveau 2 en de individuele leerling/deelnemer én tussen de onderwijsondersteuner niveau 2 en de groep leerlingen/deelnemers.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis hebben van communicatie- en omgangsvormen in verschillende contexten (leefwereld IIn; bedrijfsleven); - Op een praktisch niveau op de hoogte van communicatietheorieën; groepsdynamica en interculturele communicatie.

Nr. 2 Pedagogische competentie

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze een veilige leeromgeving tot stand te brengen en te bevorderen dat leerlingen/deelnemers zich kunnen ontwikkelen.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Stemt zijn/haar pedagogisch handelen af op de doelgroep en de situatie.2. Neemt de behoefte van leerlingen/deelnemers waar, ook op basis van (eigen) diagnostische observaties.3. Interpreteert de behoefte van leerlingen/deelnemers eventueel met hulp van collega's/de leraar.4. Stimuleert tot integer en respectvol gedrag van leerlingen/deelnemers met betrekking tot zichzelf, anderen en milieu.5. Reflecteert op het eigen pedagogisch handelen.
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 doet recht aan de pedagogische basisbehoeften van de leerlingen/deelnemers, De onderwijsondersteuner niveau 2 draagt bij aan een veilige gemeenschap binnen de school, voor zover dat binnen zijn/haar verantwoordelijkheidsbereik ligt en binnen het raamwerk van het leef- en werkklimaat binnen de school zoals dat samen met de andere betrokkenen tot stand is gebracht.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none">- Kennis van de leefwereld van leerlingen/deelnemers.- Kennis van de sociaal-emotionele en morele ontwikkeling van tieners, jongvolwassenen en volwassenen, van problemen en belemmeringen die zich daarbij kunnen voordoen en mogelijke handelwijzen in de omgang daarmee.- Kennis van processen van identiteitsvorming, zingeving en waardenontwikkeling en van de culturele bepaaldheid daarvan en hij/zij weet in grote lijnen welke consequenties dit heeft voor zijn/haar handelen.

Nr. 3 Vakinhoudelijke en didactische competentie

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om binnen het curriculum van zijn/haar vak/leergebied een krachtige leeromgeving tot stand te brengen en bij te dragen aan de ontwikkeling en verbetering daarvan.
<i>Succesriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Stemt zijn/haar eigen handelen af op de doelgroep en de situatie en, waar nodig op individuele behoefte van leerlingen/deelnemers.2. Volgt de ontwikkeling van leerlingen/deelnemers met behulp van observatie-instrumenten die daarvoor binnen de school gebruikt worden.3. Maakt gebruik van de juiste beschikbare didactische hulpmiddelen en materialen.4. Doet enthousiast en geïnspireerd voor, legt uit, motiveert en stimuleert de leerlingen/deelnemers.5. Helpt leerlingen/deelnemers na te denken over hun eigen leren en aanpak van leren (leren leren).6. Houdt zich op de hoogte van de vorderingen van leerlingen/deelnemers en rapporteert daarover.7. Reflecteert op het eigen handelen.
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 zorgt voor een krachtige leeromgeving.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none">- Hij/zij beheerst de leerinhouden binnen zijn/haar vak/leergebied die voor zijn/haar leerlingen/deelnemers aan de orde zijn en kent het belang van die leerinhouden voor verschillende toepassingsgebieden.- Hij/zij is bekend met verschillende onderwijs- en leertheorieën en met verschillende onderwijsarrangementen voor het VO en BVE.- Hij/zij is vertrouwd met hoe leerlingen/deelnemers leren, wat hun leerbehoeften zijn, hoe zij zich ontwikkelen, welke problemen zich daarbij kunnen voordoen en hoe hij/zij daarmee om kan gaan.- Hij/zij heeft kennis van de invloed van taalbeheersing en taalverwerving op het leren en hij/zij weet hoe hij/zij daar in de praktijk rekening mee moet houden.- Hij/zij heeft een praktische kennis van veel voorkomende leerstoornissen en onderwijsbelemmeringen en hij/zij weet hoe hij/zij daar mee om kan gaan.

Nr. 4 Organisatorische competentie

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze te zorgen voor een ordelijk en goed verlopen van het onderwijsleerproces en een ordelijke en overzichtelijke leeromgeving.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Signaleert structuurbehoefte bij leerlingen/deelnemers.2. Biedt structuur aan leerlingen/deelnemers.3. Brengt waar nodig structuur aan in materiaal, inrichting van de werkruimte, werkwijze, tijd enzovoort.4. Signaleert knelpunten in de dagelijkse gang van zaken.5. Organiseert een prettig leef- en werkklimaat.6. Reflecteert op het eigen organisatorisch handelen.7.
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 zorgt voor een ordelijke en overzichtelijke leeromgeving en procesverloop, afgestemd op de doelgroep.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	- Hij/zij is bekend met organisatorische aspecten van verschillende soorten leeromgevingen in en buiten de school, zoals open leercentrum; werkplekkenstructuur; beroepspraktijkvorming en praktijklessen.

Nr. 5 Competentie op het gebied van samenwerken met collega's

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze samen te werken met collega's.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Gaat werkrelaties aan en onderhoudt deze.2. Gaat op een constructieve manier om met mensen met verschillende opvattingen, overtuigingen en andere culturele achtergronden.3. Stelt zich open voor hulp en adviezen van collega's en geeft ook hulp en adviezen aan collega's als dat aan de orde is en binnen zijn/haar verantwoordelijkheidsbereik ligt.4. Kan in zekere mate werk van anderen, bijvoorbeeld de onderwijsassistent, aansturen.5. Reflecteert op zijn/haar eigen wijze van samenwerken met collega's
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 zorgt voor een goede en constructieve samenwerkingsrelatie.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none">- Hij/zij is op praktisch niveau bekend met methodieken voor samenwerking en intervisie.- Hij/zij is op praktisch niveau bekend met leerlingvolgsystemen en manieren om zijn/haar eigen werk toegankelijk te administreren.- Hij/zij is op praktisch niveau bekend met modellen voor kwaliteitszorg en methodieken voor onderwijsverbetering en schoolontwikkeling.

Nr. 6 Competentie op het gebied van samenwerken met omgeving

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze te communiceren met betrokkenen buiten de school, daarmee samenwerkingsrelaties aan te gaan en die te onderhouden.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Gaat werkrelaties aan met externen en onderhoudt deze.2. Deelt relevante informatie met externen met betrekking tot leerlingen/deelnemers.3. Gaat op een constructieve manier om met mensen met verschillende opvattingen, overtuigingen en andere culturele achtergronden.4. Heeft oog voor de belangen van zijn/haar eigen instelling.5. Communiqueert op professionele wijze met externen.6. Reflecteert op zijn/haar eigen wijze van samenwerken met omgeving.
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 zorgt voor een goede en constructieve samenwerkingsrelatie met externen en onderhoudt zijn/haar netwerk daarmee.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none">- Hij/zij is bekend met de leefwereld van ouders/verzorgers en weet hoe hij/zij daar rekening mee moet houden in zijn/haar doen en laten als onderwijsondersteuner.- Hij/zij is op een praktisch niveau bekend met de professionele infrastructuur rondom onderwijsinstellingen.

Nr. 7 Competentie op het gebied van reflectie en professionele ontwikkeling

<i>Beroepscompetentie</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 is in staat om op adequate wijze te reflecteren op zijn/haar handelen, zijn/haar beroepsopvattingen te onderzoeken en te expliciteren en zijn/haar beroepsopvattingen en professionele bekwaamheid verder te ontwikkelen.
<i>Succescriteria Proces</i>	Enkele voorbeelden zijn: <ol style="list-style-type: none">1. Onderzoekt en evalueert het eigen professionele handelen kritisch.2. Analyseert zelfstandig maar ook samen met collega's wat zijn/haar zwakke en sterke punten zijn.3. Vertaalt zijn/haar zwakke en sterke punten in een persoonlijk ontwikkelingsplan en plan van aanpak.4. Houdt zich op de hoogte van ontwikkelingen binnen het beroep.5. Houdt zich op de hoogte van ontwikkelingen binnen de school en in de samenleving voor zover die van belang kunnen zijn voor zijn/haar eigen werk.
<i>Resultaat</i>	De onderwijsondersteuner niveau 2 heeft een adequaat beeld van het eigen professionele handelen en zijn/haar eigen ontwikkelagenda.
<i>Voorbeelden van kennisvereisten</i>	<ul style="list-style-type: none">- Hij/zij is op de hoogte van maatschappelijke ontwikkelingen die relevant zijn voor het onderwijs.- Hij/zij is op de hoogte van actuele ontwikkelingen op het gebied van pedagogiek, vakinhoud en didactiek die relevant zijn voor zijn/haar onderwijs.